

ORESTES EN ELEKTRA

(Mijn Elektra)

door

KOOS TERPSTRA

Bewerking: Mark Boode

TONEELUITGEVERIJ VINK B.V.

Tel: 072 - 5 11 24 07

E-mail: info@toneeluitgeverijvink.nl

Website: www.toneeluitgeverijvink.nl

VOORWAARDEN

Alle amateurverenigingen die het stuk: **ORESTES EN ELEKTRA – MIJN ELEKTRA** gaan opvoeren, dienen in alle programmaboekjes, posters, advertenties, Facebook en eventuele andere publicaties de volledige titel(s) en naam van de oorspronkelijke auteur: **KOOS TERPSTRA en bewerker MARK BOODE** te vermelden.

De naam van de auteur moet verschijnen op een aparte regel, waar geen andere naam wordt genoemd.

Direct daarop volgend de titel van het stuk.

De naam van de auteur mag niet minder groot zijn dan 50% van de lettergrootte van de titel.

U dient tevens te vermelden dat u deze opvoering mag geven met speciale toestemming van het I.B.V.A. Holland bv te Alkmaar.

© 2004 Anco Entertainment bv - Toneeluitgeverij Vink bv

Internet: www.toneeluitgeverijvink.nl

E-mail: info@toneeluitgeverijvink.nl

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, verfilming, video opname, internet vertoning (YouTube e.d.) of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van I.B.V.A. HOLLAND bv te Alkmaar, welk bureau in deze namens de Uitgever optreedt.

Het is niet toegestaan de tekst te wijzigen en/of te bewerken zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van I.B.V.A. HOLLAND bv te Alkmaar, welk bureau in deze namens de Uitgever optreedt.

Vergunning tot opvoering van dit toneelwerk moet worden aangevraagd bij het Auteursrechtenbureau **I.B.V.A. HOLLAND bv**

Postbus 363

1800 AJ Alkmaar

Telefoon 072 - 5112135

Website: www.ibva.nl

Email: info@ibva.nl

ING bank: 81356 – IBAN: NL08INGB0000081356 BIC: INGBNL2A

Geen enkele andere instantie dan het IBVA heeft de bevoegdheid genoemde rechten van u te claimen, of te innen.

Auteursrechten betekenen het honorarium (loon!) voor de auteur van wiens werk door u gebruik wordt gemaakt!

Auteursrechten moeten betaald worden voor elke voorstelling, dus ook voor try-outs, voorstellingen in/voor zorginstellingen, scholen e.d.

Vergunning tot opvoering:

1. Aankoop van minimaal **12** tekstboekjes bij de uitgever.
2. U kunt gebruik maken van de aanvraag module op www.ibva.nl. Gebruik hiervoor uw aanvraag code (tevens bewijs van aankoop tekstboekjes bij uitgever), of via de mail/aanvraagkaart. Bij vragen kunt u informeren bij I.B.V.A. Holland. Uw aanvraag dient tenminste **drie weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van I.B.V.A. Holland.
3. U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

Vergunning tot HER-opvoering(en):

1. U kunt gebruik maken van de aanvraag module op www.ibva.nl of via de mail/aanvraagkaart met uw gegevens naar I.B.V.A. Holland. Uw aanvraag dient tenminste **drie weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van I.B.V.A. Holland
2. U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

Opvoeringen zonder vergunning zijn niet toegestaan en strafbaar op grond van de Auteurswet 1912. Zij worden gerechtelijk vervolgd, terwijl de geldende rechten met 100% boete worden verhoogd. Het tarief wordt met 20% boete verhoogd voor opvoeringen waarvoor geen toestemming werd aangevraagd binnen drie weken voorafgaand aan de voorstelling.

Het is verboden gebruik te maken van gekregen, geleende, gehuurde of van anderen dan de uitgever gekochte tekstboekjes.

Rechten BELGIË: Toneelfonds JANSSENS, afd. Auteursrechten, Bght ANTWERPEN Telefoon (03)3.66.44.00 of rechten@toneelfonds.be
Geen enkele andere instantie heeft de bevoegdheid genoemde rechten van u te claimen, of te innen.

Over deze bewerking

In 2003 zocht ik naar een geschikte bewerking van de tragedie 'Elektra' om uit te voeren met middelbare scholieren. Tijdens het lezen van verschillende bewerkingen werd ik direct geraakt door 'Mijn Elektra' van Koos Terpstra. Meer dan in andere versies gaf hij de personages een eigen verantwoordelijkheid voor hun doen en laten. Niet het lot maar vooral de personages zelf bepalen de afloop van het stuk. Hierdoor komen de handelingen van de personages en de noodlottige afloop, meer dan in andere bewerkingen, ter discussie te staan.

Toch vond ik zijn stuk - alhoewel zeer eigentijds - nog te moeilijk voor de scholieren (ook onderbouw) waar ik mee werkte. Met het stuk van Terpstra in de hand besloot ik daarom een nieuw stuk te maken, eenvoudiger, toegankelijker, maar hopelijk een stuk dat aan het publiek net zoveel te discussiëren overliet als bij Terpstra. Daarbij liet ik mij ook inspireren door 'Elektra' (vertaling: Gerard Koolschijn) en 'Het huis van Atreus' (door John Barton en Kenneth Cavander, vertaling: Marcel Otten), en door toelichtingen van de docenten klassieke talen van het Amstelveen College, Wander Klein Kranenburg, Filip Noens en Ellen Rosenstein.

De rollen van Aigisthos en Chrysothemis, die niet voorkomen in Terpstra's bewerking, bracht ik terug in het stuk. Ook voegde ik een flashback toe - gebaseerd op het stuk 'Ifigeneia in Aulis' (vertaling: Herman Altena) - over de voorgeschiedenis die mede zou leiden tot de moord van Klytaimnestra op Agamemnon.

Tenslotte heb ik Orestes opgenomen in de titel, omdat het vooral Orestes was die uiteindelijk de afweging moest maken tussen de stellingen van Elektra en Klytaimnestra.

Op 17 februari 2004 ging de voorstelling, gespeeld door scholieren, met succes in première op het Amstelveen College in Amstelveen. Hierna besloot ik de bewerking aan te bieden aan toneeluitgeverij Vink, die ook 'Mijn Elektra' aanbiedt.

Ik hoop met deze bewerking zowel recht te doen aan het werk van Koos Terpstra, als een nieuwe toegankelijke voorstelling te hebben gecreëerd die scholieren en volwassenen bekend kan maken met deze prachtige en nog altijd actuele mythe.

Mark Boode

ROLLEN IN VOLGORDE VAN OPKOMST

Tekstrollen:

Orestes
Bevelhebber
Opvoeder
Alex
Elektra
Chrysotemis
Aigisthos
Soldaat
Klytaimnestra
Agamemnon
Commandant
Iphigeneia

Soldaten:

Leger van Orestes, bestaande uit 6-10 soldaten
Leger van Aigisthos, bestaande uit 6-10 soldaten

VIDEO

In scène 5 vertelt een flashback het verhaal van Iphigeneia en Agamemnon, in de aanloop van de oorlog tegen Troje. In de eerste opvoeringen van dit stuk is deze flashback verfilmd en tijdens de voorstelling getoond door middel van een videofilm. De andere spelers reageren vanaf het toneel op deze film. Indien wenselijk kan de flashback ook op het toneel gespeeld worden.

DECOR

Links op het toneel ligt het schip van Orestes. Orestes, zijn opvoeder, bevelhebber en het leger komen op vanaf het schip. Midden achter op het toneel zien we de buitenkant van het paleis van Klytaimnest'a en Aigisthos. Ook Chrysotemis en Elektra wonen hier. In de eerste opvoeringen van dit stuk werd de videofilm in scène 5 geprojecteerd op de muur van het paleis. Rechts op het toneel is met een tafel en twee blauwe stoelen een eigentijds Grieks terrasje gemaakt. Dit is de vaste plek van vertelster Alex. De tafel is gedekt, op de tafel staan Griekse hapjes. De ruimte voor het paleis is open. Het is de paleistuin. Links liggen enkele grote stenen waarop Elektra en Chrysotemis regelmatig vertrouwelijk bij elkaar zitten. De soldaten van Orestes staan, als zij niet op het toneel zijn, opgesteld aan de linkerkant van het publiek. De soldaten van Aigisthos staan opgesteld aan de rechterkant van het publiek.

BELICHTING

De belichting in het stuk verloopt geleidelijk van maanlicht, via ochtendschemer, ochtend middag, namiddag, avondschemer weer naar nacht. De overgangen verlopen zo geleidelijk mogelijk. In scène 5 is er een plotselinge lichtovergang om de flashback in te leiden, deze vond oorspronkelijk bovendien op video plaats zodat het vrij donker moest zijn.

GEVECHTSSCÈNES

De gevechtsscènes met de soldaten zijn ingestudeerd als een choreografie. Voor het slotduel tussen Orestes en Aigisthos zijn toneelzwaarden gehuurd bij schermschool A. van de Berg in Amsterdam. Met deze zwaarden is echt gevochten, het duel is door de schermschool tijdens twaalf lessen van een uur (één per week) ingestudeerd.

Inloop

Het is nacht. Op de achtergrond klinkt instrumentale toeristische Griekse muziek. Tijdens de eerste opvoeringen werd het schip 'in het water' gelegd door een laagje gekoelde rook waarop enkele projectiespots watereffecten projecteerden.

Scène 1

(Nacht. De muziek is verdwenen. Heel zacht horen we de branding van een zee. De rookmachine zorgt voor een lichte nevel. De watereffecten zijn weg. Orestes traint. Voor het schip vecht Orestes met zijn soldaten. Hij verslaat ze één voor één. De opvoeder en bevelhebber staan op het schip en geven aanwijzingen. Alex zit onopvallend op het terrasje. De soldaten van Aigisthos staan opgesteld aan de rechterkant van het publiek)

BEVELHEBBER: En dat is zes... En dat is zeven...

OPVOEDER: En dat is acht.

BEVELHEBBER: Sneller!

OPVOEDER: *(voert tempo op)* Negen. Tien. Elf. Twaa... *(Orestes moet een harde klap incasseren. De soldaat wil doorvechten, maar bevelhebber voorkomt dit)*

BEVELHEBBER: Stop!

(de soldaat gaat bij de andere soldaten staan)

BEVELHEBBER: *(tegen Orestes)* Je vergeet je dekking. Je bent onvoorzichtig.

ORESTES: Ik stop ermee. Ik heb hier geen zin meer in.

OPVOEDER: Dat kan niet. Je bent te ver gekomen.

ORESTES: Je bent zus... je moet zo... je hoort dit... je zou dat... Ik ben het zat.

OPVOEDER: Je hebt een taak te vervullen.

ORESTES: En wat als ik daar geen zin in heb? Wat als ik naar de overkant vaar en een boer vraag om op zijn land te helpen? Ik ben geen gevechtsmachine.

BEVELHEBBER: Niemand laat jou op het land helpen. Ze weten wie je bent. Een groot sporter, een koningszoon. Voorbestemd om zijn land te bevrijden.

ORESTES: Mycene, mijn land? Niemand herkent me daar. Iedereen daar is mij vergeten.

OPVOEDER: Maar het is nog steeds jouw land. *(pakt een kaart erbij, wijst aan)* Hier ben je geboren. Dit zijn jouw mensen. Hier... en hier... en hier. En waar zit je nu?

ORESTES: *(wijst)* Daar.

OPVOEDER: Nee, hier. Niet hier... niet hier... en niet hier. Hier. En wat is jouw land?

(Orestes weet het niet, is de kluts kwijt)

OPVOEDER: Daar. En waarom zit je hier? In jouw land zit een ander. In jouw land zou je vermoord worden.

ORESTES: Precies. Dus waarom zou ik terugkeren? Ik wil leven. Ik wil vrij zijn.

OPVOEDER: *(ongeduldig)* Precies. En wat is dat? Vrij zijn? Wil je net zo worden als je leeftijdsgenoten?

BEVELHEBBER: Een beetje rondhangen?

OPVOEDER: Alleen maar bezig zijn met jezelf?

BEVELHEBBER: Spelletjes.

OPVOEDER: Muziekjes.

BEVELHEBBER: Meisjes.

OPVOEDER: Gedoe. Is dat vrijheid?

BEVELHEBBER: Wij zijn geen nationalisten, geen extremisten. Maar er zijn dingen die je niet over je kant laat gaan.

OPVOEDER: Wij hebben je opgeleid. Wij hebben je gemaakt tot wie je bent.

BEVELHEBBER: Alles wat je kunt, hebben wij je geleerd.

OPVOEDER: Alles wat je weet, hebben wij je geleerd.

BEVELHEBBER: Dacht jij nou echt dat je er zomaar tussenuit kon knijpen?

ORESTES: We zullen zien.

(Orestes trekt zijn zwaard en bedreigt de bevelhebber. De

soldaten deinzen naar achter. De bevelhebber springt van de boot af en trekt ook een zwaard. Hij en Orestes lopen dreigend om elkaar heen. De bevelhebber slaat Orestes het zwaard uit de handen en zet zijn zwaard op de keel van Orestes)

BEVELHEBBER: Zeg wat je geleerd hebt. Zég wat je van ons geleerd hebt. Zég het.

ORESTES: Ik zal goed leven. Ik zal het kwaad bevechten. Ik zal iets betekenen voor anderen. Ik zal de twijfels in mijn hoofd wantrouwen. Ik zal weten dat avontuur een dwaze droom is. Ik zal werken voor mijn brood. Ik zal gelukkig zijn met wat ik heb. Ik zal mijn medemens respecteren. Ik zal hulp bieden waar ik kan. Ik zal geen grote idealen koesteren. Mijn land zal trots op me zijn. *(hijgt, haalt zwaar adem)*

BEVELHEBBER: Probeer eens te stoppen met ademen. Probeer het! Probeer het!

(Orestes houdt zijn adem in. Na een tijdje proest hij het uit. De bevelhebber haalt zijn zwaard van Orestes' keel)

BEVELHEBBER: Precies. Ademen. Hebben wij je geleerd. Zo geleerd dat je niet anders meer kunt. Komt allemaal van ons. Jong-et-je.

OPVOEDER: Mensen hebben vertrouwen in je. Geloven in je. Geloven dat al het goed van jou gaat komen.

BEVELHEBBER: Dat ga je niet beschamen.

OPVOEDER: Van wie is dat land? Van jou.

BEVELHEBBER: En hoe komt het dat je hier zit?

OPVOEDER: Omdat daar het monster zit.

BEVELHEBBER: Het monster dat zich jouw moeder noemt.

OPVOEDER: Jouw vader, Agamemnon, held van de Grieken, kwam na tien jaar terug uit Troje. Benieuwd naar zijn kinderen. Trots op zijn overwinning.

BEVELHEBBER: Jouw moeder heeft hem binnengehaald als een held. Ze heeft hem uitgekled en gewassen. En in bad heeft ze hem vermoord.

OPVOEDER: Nu heb je de leeftijd om de dood op je vader te wreken.

ORESTES: En dat betekent dat ik door moet gaan met moorden, waar anderen gestopt zijn?

BEVELHEBBER: Het land vertrouwt op je.

ORESTES: Het land. Het land! Wie is het land? Wat heeft het land voor mij gedaan toen ik hier ondergedoken zat?

BEVELHEBBER: Gewacht. Het land heeft op jou gewacht.

ORESTES: Geweldig. En wat heb ik daaraan? *(duikt naar de grond en pakt zijn zwaard terug, hij zet het zwaard dreigend op zijn eigen keel)* Geef me één naam van iemand die mij werkelijk gemist heeft.

OPVOEDER: Elektra. Je zusje. Sinds jij weg bent, heeft ze niet meer geleefd. Haar leven bestaat uit het wachten op jou. Ze houdt van je. Kom je niet meer terug, dan wordt dat haar ondergang.

(Orestes denkt na, twijfelt. Hij haalt het zwaard van zijn keel)

OPVOEDER: Je bent volwassen nu. Je bent sterk geworden. Maak een keus.

BEVELHEBBER: *(pakt een bijzonder zwaard)* Hier is het zwaard dat je vader je heeft nagelaten. Gebruik het om wraak te nemen voor zijn dood. Onze taak zit erop. Vanaf nu zijn wij jouw dienaars.

OPVOEDER: Vanaf nu zijn wij jouw dienaars.

(De opvoeder en bevelhebber knielen voor Orestes. Orestes bekijkt het zwaard in zijn handen en denkt na. Orestes klimt op de boot)

ORESTES: Goed. Met een list zullen wij naar het paleis van mijn moeder gaan. Als goede vrienden, zullen jullie haar berichten van mijn zogenaamde dood. Eenmaal binnen zal ik haar vermoorden. Op de plek waar zij mijn vader vermoord heeft. Zo zal ik Elektra, mijn lieve zusje, bevrijden. *(houdt zijn zwaard in de lucht)* Op naar mijn land.

ORESTES & OPVOEDER & BEVELHEBBER & SOLDATEN: Op naar Mycene.

(De soldaten gaan af en stellen zich op aan de linkerkant van het publiek. Het zachte geluid van de branding verzwakt langzaam tot het niet meer hoorbaar is. Orestes, de opvoeder en bevelhebber nemen plaats op de boot. Alex applaudisseert spottend)

Scène 2

(Ochtendschemer. Alex richt zich tot het publiek)

ALEX: God o god o god, wat zijn ze weer geweldig vanavond. Ze trappen een paar man tegen de grond, schreeuwen de oren van je kop en hebben gelijk het idee dat ze de hele wereld aankunnen. Mannen! *(spottend)* Op naar mijn land. Op naar Mycene. Wij gaan een heldendaad verrichten, wij gaan iemand vermoorden. Vreemd. Soldaten. Politici. Mannen. Als ze alle energie die ze steken in het goedpraten van hun daden nou eens zouden gebruiken om manieren te zoeken om het niet te hoeven doen. Om het te voorkomen. Maar ja. Wie ben ik. Ik ben naïef. Ik ben maar een meisje. Goedenavond trouwens, mannen. En vrouwen ook natuurlijk. Ik ben Alex. Ik ben bijna zeventien. Volgend jaar kom ik van school af en dan ben ik vrij. Dan kan ik helemaal doen wat ik zelf wil. Dan mag ik al mijn beslissingen zelf nemen. Net als vanavond trouwens. Maar vanavond zullen jullie niet zoveel kans krijgen, mannen. Vanavond gaan we kijken naar een Griekse tragedie. Niet echt opwindend als je uitgaat, zullen sommigen van jullie denken. We zullen zien. Vanavond vertel ik het verhaal van twee sterke vrouwen.. Elektra. En haar moeder. Elektra's vader is gedood, door haar moeder. Elektra wil wraak. Jullie kijken naar een Griekse tragedie. Ik ben het koor. Dit is Griekenland, Mycene. Dat was Orestes. En daar komt zijn zus, Elektra.

(Elektra komt op)

ALEX: Wat ben je klein.

ELEKTRA: Ik ben Elektra.

ALEX: O. Ik had je me wat groter voorgesteld.

ELEKTRA: Waarom loopt iedereen vandaag aan m'n kop te zeiken? Ik kom hier om even alleen te zijn. Binnen loopt m'n moeder als een hysterisch wijf door de keuken, door de badkamer, door mijn kamer, te zeiken dat ze langzaam haar verstand verliest, alsof ik dat niet zie, en dat ik daar de schuld van ben. Dus ik zeg, volgens mij ben jij al heel lang je verstand kwijt, volgens mij heb jij nooit verstand gehad.

ALEX: Dat heeft vast geholpen.

ELEKTRA: Hé. Ik heb niet ontbeten. Ik heb me niet gewassen. M'n haren zijn vies, vet en zitten in de klit. Ik heb me niet aangekleed, ik ben niet opgemaakt, ik heb alle reden om chagrijnig te zijn.

ALEX: Nou.

ELEKTRA: Hoe zou jij het vinden als je moeder dag in dag uit als een kip zonder kop...

(Chrysothemis op)

CHRYSOTEMIS: Waarom loop je nou weg tijdens het ontbijt? Mij een beetje alleen laten met die twee. *(bekijkt Elektra)* Je moet wat eten. En je ziet er niet uit.

ELEKTRA: Begin jij nou ook al?

CHRYSOTEMIS: *(ziet Alex)* Wie is dat?

ELEKTRA: Iemand die me te klein vindt.

CHRYSOTEMIS: Nou, dat kunnen we er ook nog wel bij hebben.

ALEX: Luister, zo simpel ligt het niet.

CHRYSOTEMIS: Nee, luister jij. Wie of wat je ook bent. Luister naar óns verhaal. Zeven jaar geleden heeft onze moeder onze vader vermoord. Mét haar nieuwe... vriend.

ALEX: Ik ken het verhaal.

CHRYSOTEMIS: Onze broer, Orestes, is gevlucht. Hij... *(moest wel)*

ALEX: Ik kén het verhaal. Iedereen kent het verhaal.

CHRYSOTEMIS: Nee, jullie kennen maar de helft. Elke dag, elke ochtend als wij wakker worden, kijken we aan tegen die arrogante zelfingenomen smoelen van...

ALEX: Er zijn meer mensen die thuis problemen hebben. Dus hou je mond of doe er wat aan.

ELEKTRA: Als ik groter was geweest dan had ik ze al lang vermoord.

ALEX: Natuurlijk. Vermoord.

ELEKTRA: Vermoord ja. Doodgemaakt. Kop eraf. Of iets dergelijks.

ALEX: Alsof dat een oplossing is.

CHRYSOTEMIS: Wie ben jij nou eigenlijk?

ALEX: Ik vertel het verhaal van Elektra's leven. Maar ik begin me af te vragen of ik daar nog wel zin in heb.

ELEKTRA: Had je geen beter verhaal kunnen bedenken?

ALEX: Ze hadden me verteld dat je een sterke vrouw was. Maar dat ben je niet. Je bent een meisje dat zichzelf heel erg zielig vindt.

Als u het hele stuk wilt lezen dan kunt u via www.toneeluitgeverijvink.nl de tekst bestellen en toevoegen aan uw zichtzending.

Voor advies of vragen helpen wij u graag.

 info@toneeluitgeverijvink.nl

 072 5112407

“Samenspelen” is ons motto